

पठतु संस्कृतम्
शिक्षा

जून ११, २०२२

पाठः - ५

अङ्काः १००

1) स्त्रीलिङ्ग-शतृप्रत्ययान्त-प्रथमा-विभक्ति-रूपं लिखत। (१०)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पठ्			
गम्			
श्रु			
कृ			
रुद्			

2) आवरणे दत्तस्य क्रियापदस्य शतृप्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत (५)

- बाले क्षीरं _____ हसतः । (पिबति)
- महेश्वरी दूरदर्शनं _____ खादति । (पश्यति)
- मातरः _____ पाकं कुर्वन्ति । (गायती)
- महिलाः श्लोकं _____ कार्यं कुर्वन्ति । (वदति)
- बालिका _____ पतति । (धावति)

3) रिक्तस्थानं पूरयत (१०)

	विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
कथा	षष्ठी			
गीत	सप्तमी			
श्लोक	चतुर्थी			
सर्व (पु)	पञ्चमी			
एतद् (न)	द्वितीया			

4) एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत (५)

- लब्धुम्
- गन्तव्यम्
- स्मृत्वा
- क्रीडितवती
- कम्पते

5) सन्धिं कृत्वा नाम लिखत (१०)

- a. वाक् + शस्त्रम्
- b. सत् + शीलम्
- c. विट् + शङ्करः
- d. सम्राट् + हसति
- e. षड् + हर्म्याणि

6) सन्धि-विच्छेदनं कृत्वा नाम लिखत (१०)

- a. षड्ढयाः
- b. जगद्धिताय
- c. तद्धितम्
- d. उच्छ्वासः
- e. वाग्धरति

7) कृदन्त / लकार रूपं लिखत (१०)

धातुः	कृदन्तः / लकारः	
अट्	तव्यत्	
इष्	क्तवतु (पु)	
ऊह्	कर्मणि लट्	
कृ	लृट्	
क्रन्द्	शतृ पुं	
खाद्	तुमुन्	
गम्	अनीयर्	
खिद्	शानच् (स्त्री)	
गण्	क्त पु	
जप्	ल्यप्	

8) सूक्तेः अर्थः लिखत । (३)

धर्मं जिज्ञासमानानां प्रमाणं परमं श्रुतिः ।

9) प्रहेलिकायाः अर्थम् उत्तरं च लिखत । (३)

राजः सम्बोधनं किं स्यात्? सुग्रीवस्य तु का प्रिया?
अधनास्तु किमिच्छन्ति ? आर्तैः किं क्रियते वद?

10) सुभषितस्य सन्धिच्छेदं तात्पर्यम् च लिखत । (४)

एते सत्पुरुषाः परार्थघटकाः स्वार्थान् परित्यज्य ये
सामान्यास्तु परार्थमुद्यमभृतः स्वार्थाविरोधेन ये ।
तेऽमी मानुषराक्षसाः परहितं स्वार्थाय निघ्नन्ति ये
ये तु घ्नन्ति निरर्थकं परहितं ते के न जानीमहे ॥

11) श्लोकस्य पदविभागः अन्वयं तात्पर्यं च लिखत । (५)

अयनेषु च सर्वेषु यथाभागमवस्थिताः ।
भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि ॥

12) एकवाक्येन उत्तरं लिखत (७)

- यागस्य अन्ते कः विधिः अस्ति ?
- भीष्मः कं पूजार्हम् अवदत् ?
- शिशुपालः किं न असहत ?
- शिशुपालदृष्ट्या कृष्णः कीदृशः ?
- शिशुपालस्य दूतः कृष्णं किम् उपदिष्टवान् ?
- कुरुवृद्धः कः ?
- मनस्वी कार्यार्थी किं न गणयति ?

13) लौकिकन्यायं विवृणुत (३)

अन्धगजन्यायः

14) संस्न्दर्भम् व्याख्यात (५)

श्रीकृष्ण एव सर्वोत्तमः पूजार्हः ।

15) मेलयत (५)

a. कन्थाधारी	- विष्णुः
b. पृथ्वीशय्यः	- दिव्याम्बरधरः
c. हिरण्मयवपुः	- पुनः पुनः
d. पिष्ट-पेषणम्	- अणुः
e. कालः	- पर्यङ्कशयनः

16) श्लोकस्य अर्थः संस्कृत-भाषायां लिखत (२)

शरीरे जर्जरीभूते व्याधिग्रस्ते कलेबरे ।
औषधं जाह्नवीतोयं वैद्यो नारायणो हरिः ॥

17) कर्मणि प्रयोगे परिवर्तनं कुरुत (३)

- कविः कथाः लिखेत् ।
- बालिकाः गीतं गायेयुः ।
- रामः गृहपाठं कृतवान् ।
- माता पाकं पचेत् ।
- कृष्णः विषयम् अकथयत् ।
- छात्राः पाठान् जानन्तु ।